

คู่มือการดำเนินงานควบคุมยาสูบ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

DDC 63006

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

ชื่อคู่มือ : คู่มือการดำเนินงานควบคุมยาสูบ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
บรรณาธิการ : นายแพทย์ชยนันท์ สิทธิบุศย์ และนางสาวเศรณีญ์ จุฬาสรีกุล
จัดพิมพ์โดย : กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
88/21 ชั้น 5 อาคาร 11 กรมควบคุมโรค ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ : 0 2590 3851 และ 0 2590 3852
พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีศิริภัทร
ครั้งที่พิมพ์ : ครั้งที่ 1
จำนวนที่พิมพ์ : 500 เล่ม

คู่มือการดำเนินงานควบคุมยาสูบสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ผ่านการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์
เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ กรมควบคุมโรคแล้ว ณ วันที่ 12 ธันวาคม 2562

คำนำ

คู่มือการดำเนินงานควบคุมยาสูบ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดทำแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของคณะกรรมการจัดทำ และพัฒนาคู่มือ หรือแนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการควบคุมยาสูบ ส่วนที่ 2 สารระสำคัญ พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับการควบคุมยาสูบ และส่วนที่ 4 แนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบตาม 5 มาตรการสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ประกอบการดำเนินการมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดำเนินการ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงสาธารณสุข : สสจ. สคร. และ สสอ. ฯลฯ) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการดำเนินงานควบคุมยาสูบสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำไปสู่การทำให้สิ่งแวดล้อม และสังคมปลอดภัยหรืออย่างเป็นรูปธรรม และครอบคลุมทุกพื้นที่ ในทิศทางเดียวกันต่อไป

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค
และคณะกรรมการจัดทำฯ
ธันวาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
ส่วนที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการควบคุมยาสูบ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญ	1
- สถานการณ์การบริโภคยาสูบ	2
ส่วนที่ 2 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	7
- บทนิยามที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	7
- สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	11
ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการควบคุมยาสูบ	23
- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	23
- อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	25
ส่วนที่ 4 แนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบ ตาม 5 มาตรการ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	27
- มาตรการที่ 1 นโยบาย กลไกและการบริหารจัดการ เพื่อการควบคุมยาสูบ	27
- มาตรการที่ 2 จัดให้สถานที่ทำงาน และสถานที่ในความรับผิดชอบเป็นเขตปลอดบุหรี่ ตามกฎหมาย มีการบังคับใช้กฎหมาย และเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบ	34
- มาตรการที่ 3 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อการควบคุมยาสูบ และการปฏิบัติตามกฎหมาย	37
- มาตรการที่ 4 การดำเนินการ/บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อการควบคุมยาสูบ	39
- มาตรการที่ 5 สนับสนุนให้เกิดการเลิกบุหรี่ และจัดให้มีระบบการส่งต่อ เพื่อช่วยเลิกบุหรี่	42
ภาคผนวก	45
- ภาคผนวก 1 คำสั่งคณะทำงาน	46
- ภาคผนวก 2 คำนิยาม	48
- ภาคผนวก 3 ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปลอดบุหรี่ที่ดำเนินการในปี 2560 – 2561	49
- ภาคผนวก 4 ข้อมูลภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนการดำเนินการและที่เกี่ยวข้อง	51
- ภาคผนวก 5 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	52
- ภาคผนวก 6 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560	54
- ภาคผนวก 7 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการในการแสดงเครื่องหมาย เขตปลอดบุหรี่ และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. 2561	62
- ภาคผนวก 8 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะ ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะ เป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2561	65
- ภาคผนวก 9 แบบฟอร์มบันทึกการตรวจ	73
เอกสารอ้างอิง	79

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การสูบบุหรี่เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและโรคร้ายแรง ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เป็นภัยสุขภาพต่อตัวผู้สูบเองและบุคคลรอบข้าง และยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเป็นจำนวนมาก เมื่อพิจารณาการบริโภคยาสูบของประชากรไทยในรอบ 20 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2534 - 2560) พบว่าในช่วง 10 ปีแรก อัตราการบริโภคยาสูบมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2534 มีประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่บริโภคยาสูบคิดเป็นอัตราร้อยละ 32 (จำนวนผู้สูบ 12.26 ล้านคน) ในปี พ.ศ. 2547 ลดลงเหลือร้อยละ 22.98 (จำนวนผู้สูบ 11.35 ล้านคน) โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.7 ต่อปี แต่ในช่วง 10 ปีหลัง (พ.ศ. 2550 - 2560) อัตราการบริโภคยาสูบมีแนวโน้มลดลงอย่างช้าๆ และค่อนข้างคงที่ จากปี พ.ศ. 2550 ที่มีอัตราการบริโภคยาสูบร้อยละ 21.22 (จำนวนผู้สูบ 11.35 ล้านคน) เป็นร้อยละ 19.1 (จำนวนผู้สูบ 10.7 ล้านคน) ในปี พ.ศ. 2560 มีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.2 ต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่า จากสถานการณ์การบริโภคยาสูบในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2560 อัตราการสูบบุหรี่นอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย คือ ร้อยละ 39.07 และร้อยละ 35.61 ตามลำดับ โดยภาคใต้มีอัตราการสูบบุหรี่สูงที่สุด (ร้อยละ 24.5) รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 21.1) ส่วนการได้รับควันบุหรี่มือสองในสถานที่สาธารณะ พบว่า ตลาดสด หรือตลาดนัด และร้านอาหาร/ภัตตาคาร/สถานที่จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม เป็นสถานที่ที่มีการพบเห็น/ ได้กลิ่น/พบเห็นกันบุหรี่มากที่สุด ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมา แม้มีความก้าวหน้ามาเป็นอย่างดี แต่อัตราการบริโภคยาสูบของประชาชน การเจ็บป่วย และเสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากยาสูบยังอยู่ในอัตราสูง

จากข้อมูล และสภาพปัญหาดังกล่าว รวมทั้งองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีอำนาจและบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการพัฒนาส่วนท้องถิ่นในทุกด้าน ทั้งการปกครอง การบริหารจัดการ งบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ รวมถึงการพัฒนาด้านสาธารณสุขด้วย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ) จึงได้ประสานความร่วมมือในการดำเนินการควบคุมยาสูบ โดยองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2560 โดยการขับเคลื่อนการดำเนินงานควบคุมยาสูบแบบองค์รวม และแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบ ตาม 8 มาตรการ โดยองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น และมี อปท.ปลอดบุหรี่ต้นแบบ นำร่อง จำนวน 8 แห่ง ปี พ.ศ. 2561 ได้ขยายผล อปท.ปลอดบุหรี่นำร่อง ครอบคลุม 12 เขตบริการสุขภาพ โดยคัดเลือกจาก อปท. ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่มีอัตราการบริโภคยาสูบสูง อันดับที่ 1 - 2 ของแต่ละเขตบริการสุขภาพ เขตละ 1 - 2 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 22 แห่ง และเพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้อง/เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ และสภาพการดำเนินการจริง จึงได้มีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบแบบมีส่วนร่วม จาก 8 มาตรการ เป็น 5 มาตรการ และในปี พ.ศ. 2562 เพื่อให้การดำเนินงานทุกพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่การทำให้สิ่งแวดล้อม และสังคมปลอดบุหรี่อย่างเป็นทางการ จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินการควบคุมยาสูบสำหรับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นกับการควบคุมยาสูบ ส่วนที่ 2 สารสำคัญ พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ส่วนที่ 3 บทบาทหน้าที่องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับการควบคุมยาสูบ และส่วนที่ 4 แนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบ ตาม 5 มาตรการสำหรับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ร่วมไปกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความครอบคลุม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ต่อไป

CONTRACT

ส่วนที่ 1

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการควบคุมยาสูบ

ความเป็นมาและความสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบทบาทที่เกี่ยวข้อง

- การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยได้เริ่มวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2440 จนกระทั่งปัจจุบัน
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกจัดขึ้นบนพื้นฐานแนวความคิดในการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย สามารถให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น รัฐบาลจึงได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เป็นวิธีการกระจายอำนาจทางการปกครอง
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญที่จะเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนงานและสนับสนุนการดำเนินงานควบคุมยาสูบ โดยเฉพาะในระดับพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 – 2561 กรมควบคุมโรค โดยกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนการดำเนินงานควบคุมยาสูบแบบองค์รวมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานควบคุมยาสูบ ตาม 8 มาตรการ โดย อปท. และได้ อปท.ปลอดบุหรี่ต้นแบบนำร่องจำนวน 8 แห่ง และในปี พ.ศ. 2561 ได้ขยายผล อปท.ปลอดบุหรี่นำร่อง ครอบคลุม 12 เขตบริการสุขภาพ โดยคัดเลือกจาก อปท. ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่มีอัตราการบริโภคยาสูบสูง อันดับที่ 1 - 2 ของแต่ละเขตบริการสุขภาพ เขตละ 1 - 2 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 22 แห่ง เพื่อให้เกิดการบูรณาการ การดำเนินการในพื้นที่ และนำไปสู่การขยายผลสู่ความครอบคลุม และการเป็นสังคมปลอดบุหรี่อย่างแท้จริง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น โดยมีกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติขึ้นเพื่อจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ยังท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจและบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาส่วนท้องถิ่นในทุกด้าน ทั้งการปกครอง การบริหารจัดการ งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ รวมไปถึงการพัฒนาด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา 16 (19) ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ ในการจัดระบบการบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการสาธารณสุข การอนามัย ครอบครัว และการรักษาพยาบาล

ผลกระทบจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ

การบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและโรคร้ายแรง อันเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ที่สำคัญยังส่งผลกระทบต่อด้านต่างๆ อาทิ

- ด้านสุขภาพ ทั้งต่อผู้สูบบุหรี่เองและบุคคลรอบข้าง เป็นสาเหตุของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่มีปัจจัยเสี่ยงด้านการบริโภคยาสูบ ได้แก่ โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง โรคถุงลมปอดอุดกั้น วัณโรค และโรคมะเร็ง เป็นต้น
- ด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้รัฐบาลต้องเสียงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การตลาดเชิงรุกของธุรกิจยาสูบ ได้มีผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ที่มีความดึงดูดใจและทันสมัย โดยเฉพาะรูปร่าง/อุปกรณ์แปลกตา มีกลิ่นหอม มีรสชาติหลากหลาย และสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ต่างๆ ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่อยากสูบบุหรี่ลอง อันเป็นเหตุที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย และยังเป็นสาเหตุหลักในการเกิดโรคที่คุกคามชีวิตของประชาชนอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย

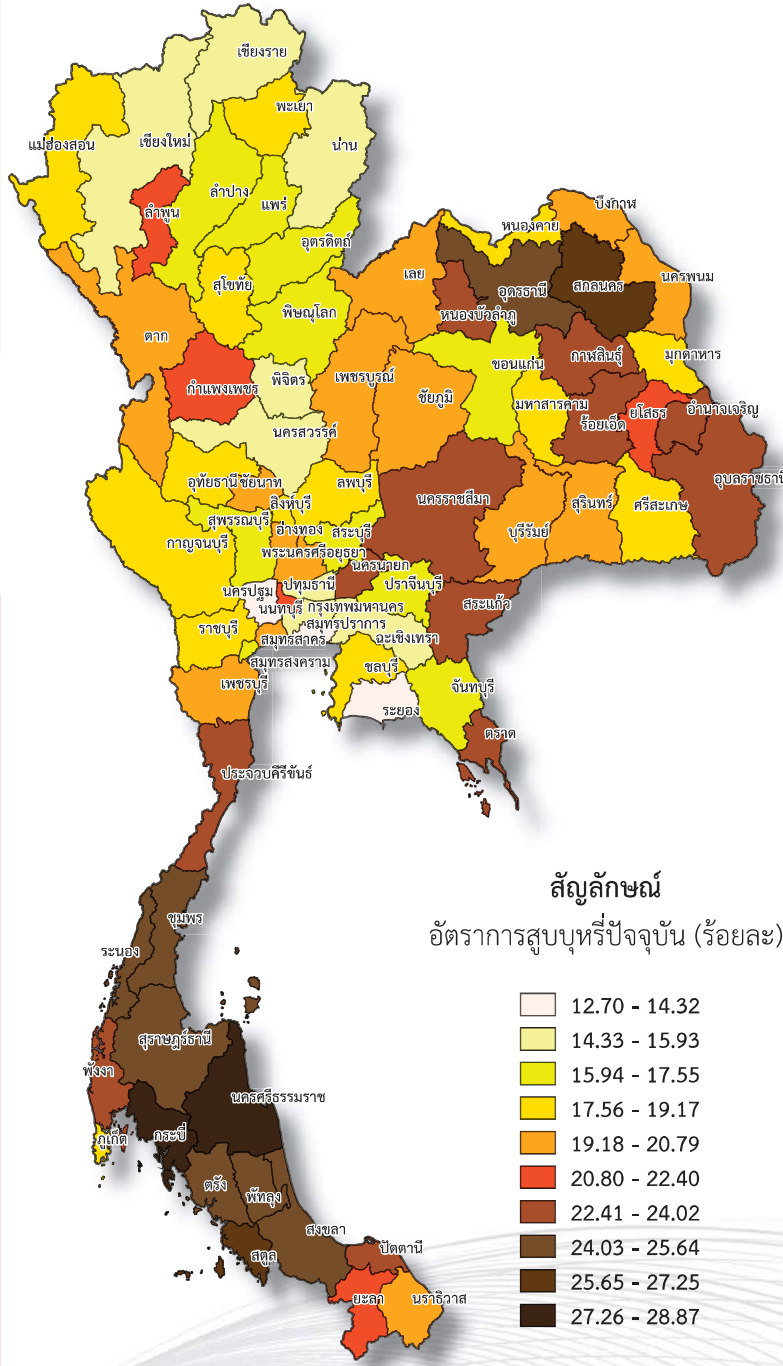
สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทยในประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2560 โดยศึกษาข้อมูลจากฐานข้อมูลการสำรวจระดับชาติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แก่ โครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2534, 2539, 2544, 2552, 2556, 2558 และโครงการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุรา พ.ศ. 2547, 2550, 2541, 2557 และ 2560 โดยผลการสำรวจครั้งล่าสุด ปี พ.ศ. 2560 พบว่า

- จำนวนประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมทั้งหมด 55.9 ล้านคน เป็นผู้สูบบุหรี่ 10.7 ล้านคน (ร้อยละ 19.1)
- ผู้สูบบุหรี่นอกเขตเทศบาลมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าในเขตเทศบาล โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงของนอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเทศบาลเล็กน้อย คือ 39.07 และ 35.61 ตามลำดับ
- อัตราการสูบบุหรี่ในแต่ละภาคของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ภาคใต้มีอัตราการสูบบุหรี่สูงที่สุด รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และกรุงเทพมหานคร
- ในปี พ.ศ. 2560 10 จังหวัดที่มีอัตราการบริโภคยาสูบสูง ได้แก่ 1) กระบี่ , 2) นครศรีธรรมราช , 3) สตูล, 4) สกลนคร, 5) ระนอง , 6) สงขลา, 7) อุตรดิตถ์, 8) สุราษฎร์ธานี, 9) พัทลุง และ 10) ตรัง ตามลำดับ ดังภาพที่ 1

ภาคเหนือ	ร้อยละ
กำแพงเพชร	21.37
ลำพูน	20.81
ตาก	20.53
เพชรบูรณ์	20.06
สุโขทัย	18.31
แม่ฮ่องสอน	18.25
พะเยา	17.95
อุทัยธานี	17.79
พิษณุโลก	17.35
ลำปาง	17.08
อุดรดิตถ์	16.36
แพร่	16.04
น่าน	15.71
นครสวรรค์	15.57
พิจิตร	15.45
เชียงใหม่	15.08
เชียงราย	14.54

ภาคอีสาน	ร้อยละ
สกลนคร	25.87
อุดรธานี	24.96
กาฬสินธุ์	22.93
ร้อยเอ็ด	22.85
หนองบัวลำภู	22.84
อุบลราชธานี	22.83
อำนาจเจริญ	22.55
นครราชสีมา	22.41
ยโสธร	20.81
สุรินทร์	20.61
บึงกาฬ	20.33
นครพนม	19.89
ชัยภูมิ	19.76
บุรีรัมย์	19.47
เลย	19.31
มุกดาหาร	18.94
ศรีสะเกษ	18.92
หนองคาย	18.04
มหาสารคาม	17.96
ขอนแก่น	17.53

ภาคกลาง	ร้อยละ
สระแก้ว	22.87
ตราด	22.83
นครนายก	22.65
ประจวบคีรีขันธ์	22.60
นนทบุรี	21.14
สมุทรสาคร	20.71
เพชรบุรี	20.57
อยุธยา	19.84
ชัยนาท	19.81
อ่างทอง	19.74
ชลบุรี	19.03
สิงห์บุรี	18.09
ลพบุรี	17.98
ราชบุรี	17.93
กาญจนบุรี	17.63
สมุทรสงคราม	17.29
จันทบุรี	17.26
ปราจีนบุรี	16.79
สุพรรณบุรี	16.53
สระบุรี	15.98
ฉะเชิงเทรา	15.91
กรุงเทพฯ	15.41
ปทุมธานี	15.20
สมุทรปราการ	14.00
ระยอง	13.51
นครปฐม	12.70

สัญลักษณ์
อัตราการสุบบุหรีปัจจุบัน (ร้อยละ)

- 12.70 - 14.32
- 14.33 - 15.93
- 15.94 - 17.55
- 17.56 - 19.17
- 19.18 - 20.79
- 20.80 - 22.40
- 22.41 - 24.02
- 24.03 - 25.64
- 25.65 - 27.25
- 27.26 - 28.87

ภาคใต้	ร้อยละ
กระบี่	28.87
นครศรีธรรมราช	27.63
สตูล	26.95
ระนอง	25.52
สงขลา	25.32
สุราษฎร์ธานี	24.36
พัทลุง	24.30
ตรัง	24.22
ชุมพร	24.04
พังงา	23.76
ปัตตานี	23.37
ยะลา	21.88
นราธิวาส	20.08
ภูเก็ต	18.73

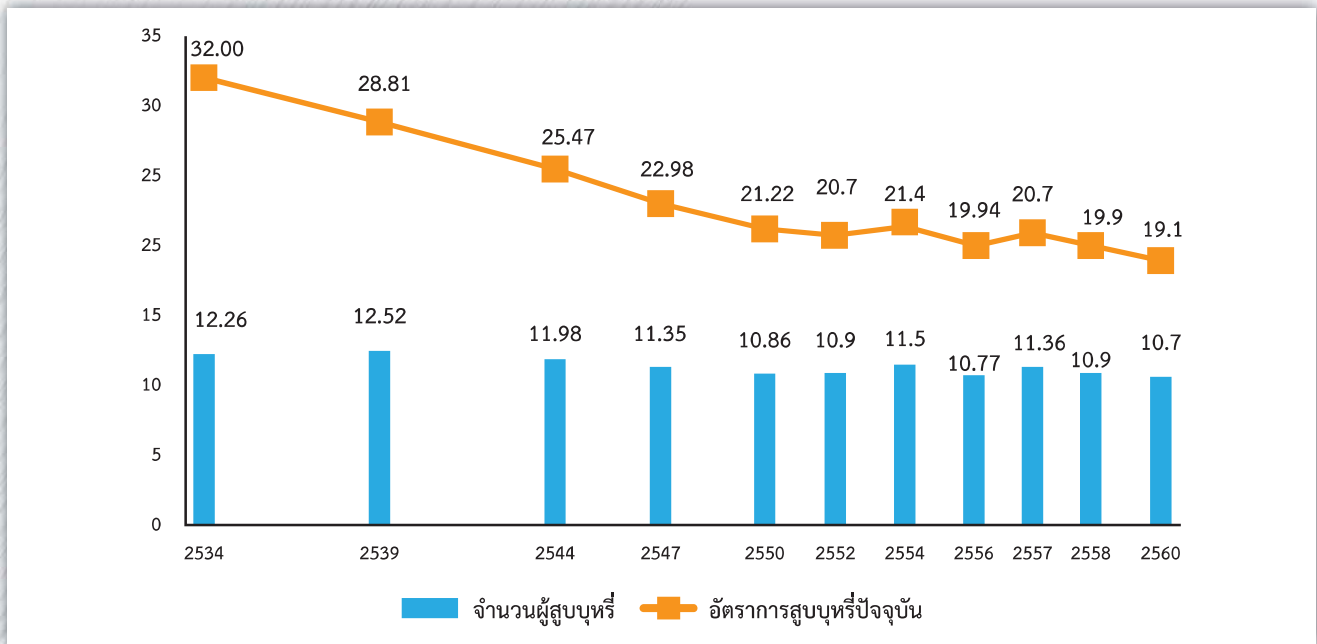
หมายเหตุ แผนที่นี้ ครอบคลุมอัตราการสุบบุหรีปัจจุบันชนิดมีควัน

ภาพที่ 1 : อัตราการสุบบุหรีของประชากรไทย อายุ 15ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 จำแนกตามรายจังหวัด
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (พ.ศ. 2560)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2534 – 2560

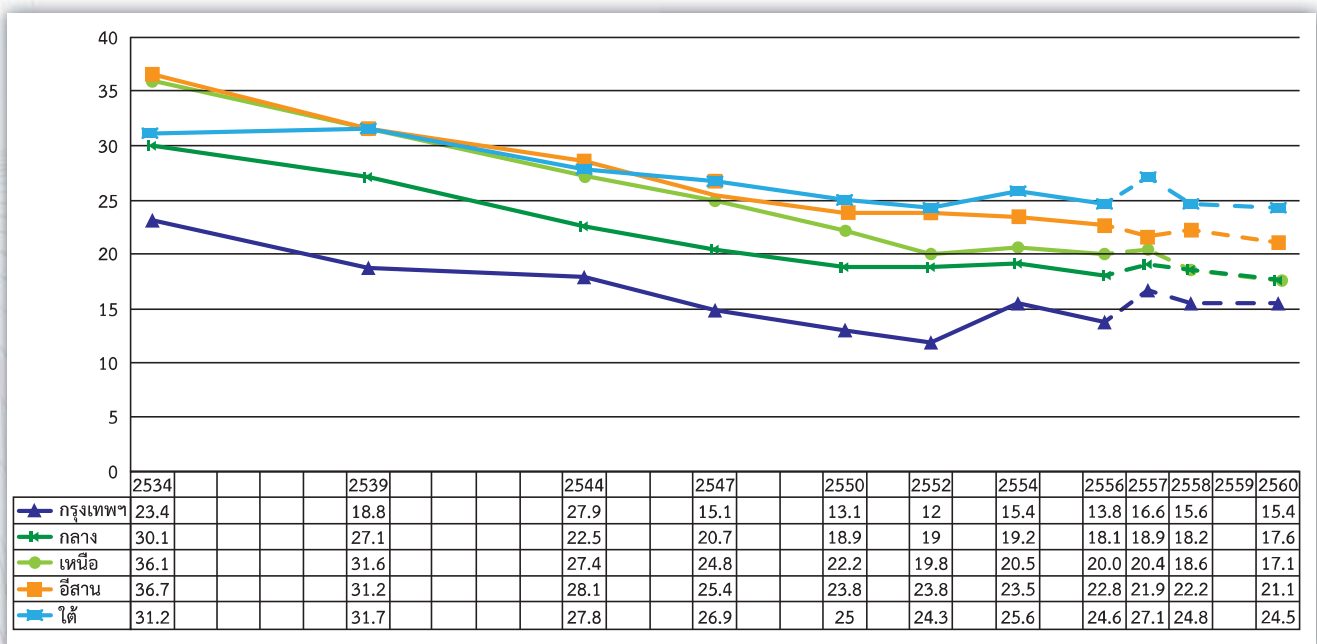
พบว่า

➢ อัตราการสูบบุหรี่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วง 10 ปีหลัง อัตราการสูบบุหรี่ มีแนวโน้มลดลงอย่างช้าๆ ดังภาพที่ 2

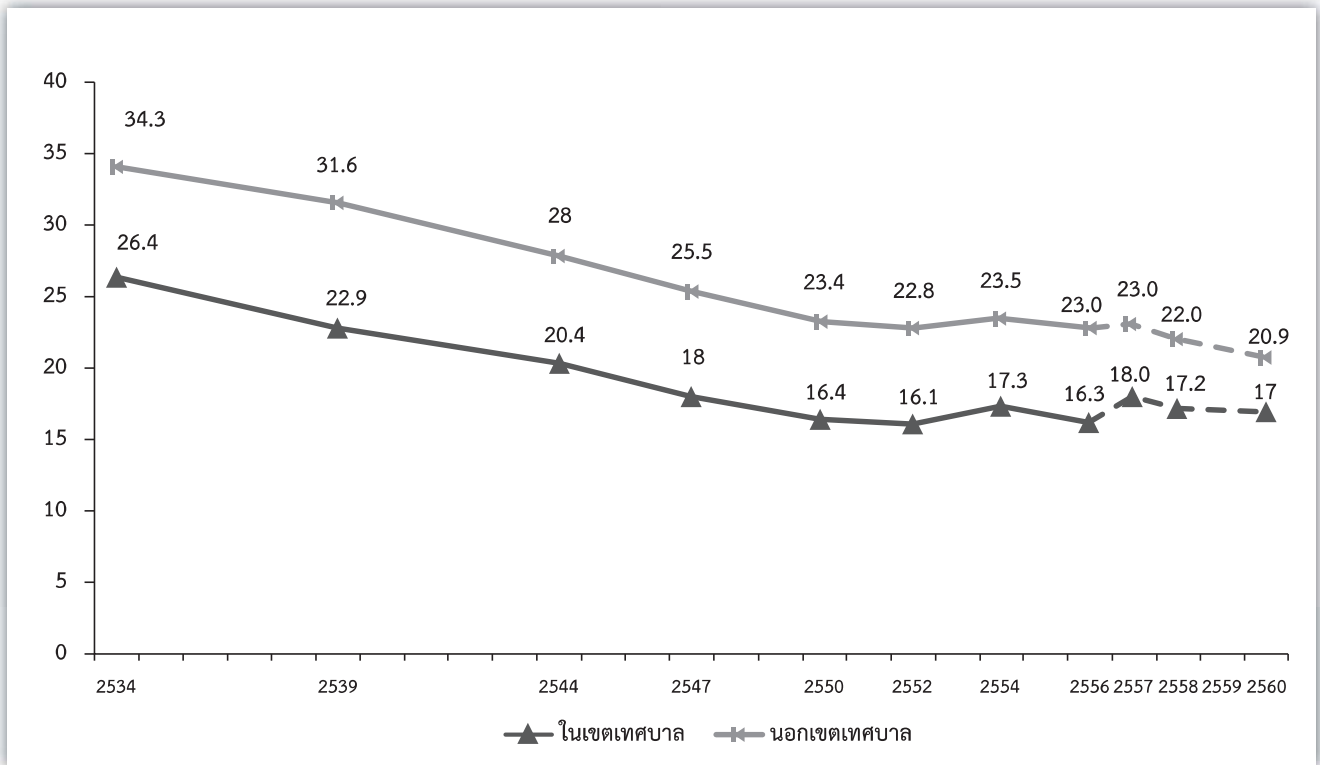
ภาพที่ 2 : จำนวน และอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2534 – 2560
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (พ.ศ. 2534 – 2560)

➢ อัตราการสูบบุหรี่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ภาคใต้ยังมีอัตราการสูบบุหรี่ที่สูงที่สุด ร้อยละ 24.5 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 21.1 ภาคกลาง ร้อยละ 17.6 ภาคเหนือ ร้อยละ 17.1 และกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 15.4 ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : จำนวน และอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2534 – 2560
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (พ.ศ. 2534 – 2560)

➤ ผู้อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าในเขตเทศบาลในทุกรอบการสำรวจ โดยอัตราการสูบบุหรี่ของนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 39.07 ส่วนในเขตเทศบาล ร้อยละ 35.61 ตามลำดับ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 : อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2534 - 2560 จำแนกตามเขตการปกครอง ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (พ.ศ. 2534 - 2560)

ประเทศไทยได้ดำเนินการควบคุมการบริโภคยาสูบมายาวนานกว่า 30 ปี โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ องค์กรเอกชน และชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้อัตราการบริโภคยาสูบมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2560)
2. กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO - FCTC)
3. นโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบขององค์การอนามัยโลก (MPOWER)
4. แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ (ปัจจุบัน ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 - 2562)
5. คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ (คผยช.)
6. คณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบจังหวัด (คผยจ.) และคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบกรุงเทพมหานคร (คผย.กทม.)

ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมา แม้มีความก้าวหน้ามาเป็นอย่างดี แต่อัตราการบริโภคยาสูบของประชาชน การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากยาสูบยังอยู่ในอัตราสูง จึงจำเป็นต้องพัฒนาการควบคุมยาสูบให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีอำนาจและบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาส่วนท้องถิ่นในทุกด้าน ทั้งการปกครอง การบริหารจัดการ งบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ รวมไปถึงการพัฒนาด้านสาธารณสุขด้วย

ส่วนที่ 2

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานาน รวมทั้งมีบทบัญญัติหลายประการ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลทำให้การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนจากพิษภัยที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุง แก้ไข และจัดทำกฎหมายฉบับใหม่ขึ้น เพื่อกำหนดมาตรฐาน การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และยกระดับการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทนิยามที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

“ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” (Tobacco Product) หรือยาสูบ หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ใดๆ ก็ตามที่มี “ใบยาสูบ” หรือมี “สารนิโคติน” เป็นส่วนประกอบ ที่มีวัตถุประสงค์ไว้ใช้บริโภค โดยวิธีการสูบ ดูด ตม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยา ตามกฎหมายว่าด้วยยา

ผลิตภัณฑ์ยาสูบ มีอะไรบ้าง

ผลิตภัณฑ์ยาสูบ สามารถแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ หรือรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดมีควัน สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1 บุหรี่โรงงาน หรือ ที่มักเรียกกันว่า บุหรี่บรรจุซอง “บุหรี่ยี่ห้อ” ทั้งนี้ไม่ว่าบุหรี่ยี่ห้อ หรือไม่มีก้านกรอง (Filter) ก็ตาม บุหรี่ที่ผลิตและขายในประเทศไทย มีมากถึงกว่า 10 ยี่ห้อ โดยยี่ห้อที่รู้จักกันแพร่หลายโดยทั่วไป เช่น กรองทิพย์, กรุงทอง, สายฝน, Wonder และ SMS เป็นต้น ทั้งนี้ยังไม่รวมบุหรี่ที่ผลิต และนำเข้าจากต่างประเทศอีก ถึงกว่า 30 ยี่ห้อ โดยยี่ห้อที่รู้จักกันแพร่หลาย และสามารถพบเห็นการจำหน่ายได้ในท้องตลาด เช่น Marlboro, L&M เป็นต้น

1.2 บุหรี่มวนเอง เป็นบุหรี่ที่ผู้สูบนำยาเส้น หรือยาเส้นปรุง มวนเข้ากับกระดาษ ใบบอง ใบจาก ใบบัว หรือใบพืชอื่น แล้วนำมาสูบ ในอดีตจะพบเห็นการสูบบุหรี่ประเภทนี้อยู่มากเฉพาะในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่สู้อยู่ในชนบท แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า มีผู้ที่สูบบุหรี่ในทุกช่วงอายุหันมาสูบบุหรี่ประเภทนี้มากขึ้น เนื่องจากราคาจำหน่ายของบุหรี่มวนเองถูกกว่าบุหรี่โรงงานที่วางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด

1.3 ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดอื่น ๆ

- บุหรี่ซิการ์ เป็นบุหรี่ที่นำเอาใบยาแห้ง หรือยาอัด มามวนกับใบยาสูบ บุหรี่ซิการ์ ที่มีจำหน่ายและบริโภคในประเทศไทยส่วนใหญ่ นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศแถบละตินอเมริกาหรือกลุ่มประเทศในแถบทวีปยุโรป

- ใบบู่ เป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทหนึ่ง แต่เรามักจะพบเห็นเฉพาะการสูบบู่ ใบบู่ ในฉากแสดงของภาพยนตร์หรือละครเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากตัวอุปกรณ์สูบของใบบู่ ทำมาจากเหง้าหรือรากของต้นไม้แห้งที่มีความแข็ง เนื้อแน่น มีรูระบายอากาศน้อย เก็บความร้อน และทนต่อความร้อนที่เกิดจากการเผาไหม้ใบยาสูบได้ดี ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ใบบู่มีราคาแพงจึงไม่เป็นที่นิยมสูบในกลุ่มนักสูบของประเทศไทย

- **ผลิตภัณฑ์ที่สูบควันผ่านน้ำ** ที่มักพบเห็นกันกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ที่ แพร่หลายในปัจจุบัน คือ บาราเก้ หรือ ซิชา โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น มักนิยมสูบบาราเก้กันมาก เพราะมีกาน้ำตาลเป็นส่วนประกอบ ทำให้มีรสหวาน และมีการปรุงแต่งกลิ่นให้มีกลิ่นหอม คุณสมบัติพิเศษอีกประการหนึ่งของการสูบบาราเก้ คือ สามารถสูบได้พร้อมกันหลายคนในคราวเดียว จึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมในการสร้างสรรค์ของกลุ่มวัยรุ่น

1.4 **ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดมีควันอื่นๆ** กลุ่มผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะถิ่น หรือ บางพื้นที่ เช่น ซิโย เป็นบุหรี่พื้นเมืองที่พบมากทางภาคเหนือของประเทศไทย และตลอดแนวชายแดนของสหภาพเมียนมาร์

2. ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดไม่มีควัน

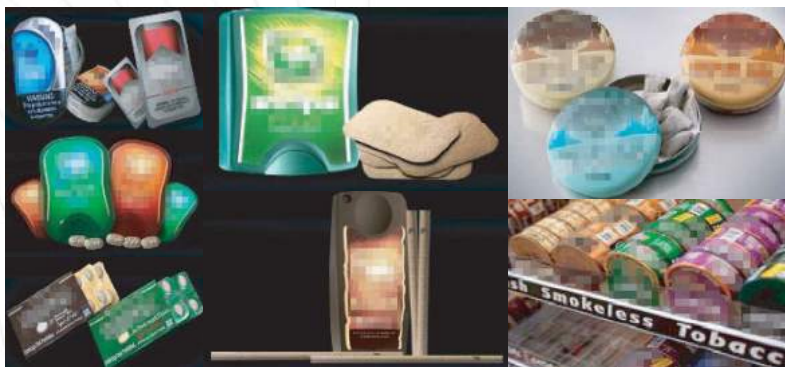
เป็นการนำเอายาเส้น หรือยาเส้นปรุงมาบริโภคด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจุกปาก การสูดทางจมูก หรือ การเคี้ยว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการบริโภคโดยวิธีการที่ไม่เกิดการเผาไหม้ จึงทำให้ไม่มีควัน ผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทนี้ได้แก่ ยาสูบชนิดไม่มีควันแบบดั้งเดิม ยานัตถุ์ใช้สูดทางจมูก ยาเส้นใช้เคี้ยว อม หรือจุกมูมปาก หรือกระพุ้งแก้ม เช่น Snus หมากหรือพลู ที่มีส่วนประกอบหลักเป็นยาเส้น

3. ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ และรูปแบบอื่นๆ

การแข่งขันทางการตลาด และความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นของผู้บริโภค ผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ จึงต้องพยายามคิดค้น แสวงหาผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่เพื่อดึงดูด สร้างความสนใจให้ลูกค้าบริโภคมากขึ้น รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเดิม และลูกค้ารายใหม่ ประกอบกับเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดกับบริษัทคู่แข่ง จึงเป็นที่มาของการถือกำเนิดของผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ๆ ออกมาเรื่อยๆ เช่น บุหรี่ชูรส บุหรี่ที่ปรุงขึ้นโดยแต่งกลิ่นให้มีรสของผลไม้ต่างๆ หรือกลิ่นวนิลา ช็อคโกแลต เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มผู้หญิง เด็ก หรือเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักสูบน้ำใหม่ ได้ลองสูบบุหรี่หรือใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยตัวอย่างผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ และรูปแบบอื่นๆ ดังภาพด้านล่าง

Cloud Stones เครื่องสูบไอหิน

ยาเส้นเคี้ยว (Snus) : ยาสูบชนิดอม

แล้วคายกากไปยาสูบทิ้ง เมื่อรสชาติคายยาสูบจืดลง บรรจุนิถุ์ มีทั้งชนิดแผ่น เม็ด และแท่ง

บาราฎไฟฟ้า

บุหรีซุรต โดยส่วนใหญ่จะมีรสต่างๆ เช่น วนิลลา สตรอเบอรี่ กานพลู เป็นต้น

IQOS เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ความร้อนจากแกนกลาง แทนการเผาใบยาสูบ

บุหรีไฟฟ้า

** ผลติภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่และรูปแบบอื่นๆ เหล่านี้ ตามกฎหมายของประเทศไทย ในปัจจุบันกำหนด มาตรการควบคุมไว้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นมาตรการห้ามจำหน่าย หรือมีไว้ให้บริการ รวมทั้งมาตรการห้ามนำเข้า เพื่อจำหน่าย และให้บริการลูกค้าในประเทศไทยด้วย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า **ผู้ผลิต** หรือ **ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ** และให้หมายความรวมถึง **ผู้ได้รับใบอนุญาตขายยาสูบสำหรับการขายส่งตามกฎหมายว่าด้วยเภสัชกรรม**

ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ที่ทำ ประคบ ประปรุง แปรรูป หรือแปรสภาพสินค้าหรือทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้มีขึ้นซึ่งสินค้าไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แต่มีให้หมายความรวมถึง

- 1) การผลิตยาสูบ จำนวนไม่เกิน 500 กรัม หรือ
- 2) การผลิตยาเส้น จำนวนไม่เกิน 1 กิโลกรัม เพื่อบริโภคเอง

ผู้นำเข้า หมายความว่า ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งสินค้าตามพระราชบัญญัติ เภสัชกรรม พ.ศ. 2560

ผู้ได้รับใบอนุญาตขายยาสูบสำหรับการขายส่งตามกฎหมายว่าด้วยเภสัชกรรม ดังต่อไปนี้

- ประเภทที่ 1 : ยาสูบ ครั้งหนึ่งจำนวน 1,000 มวน ขึ้นไป
ยาเส้น ครั้งหนึ่งจำนวน 2 กิโลกรัม ขึ้นไป
ยาเส้นปรุงหรือยาเคี้ยว ครั้งหนึ่งจำนวน 200 กรัม ขึ้นไป

“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หมายความว่า บุคคลหรือองค์กรที่ทำการแทนผู้ประกอบการ สมาคม หรือชมรม ผู้เพาะปลูก ผู้ปั๊ม ผู้ค้าใบยาสูบ หรือสมาคมหรือชมรมผู้ค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ

“สูบบุหรี่” หมายความว่ารวมถึง การกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดควันหรือไอระเหยจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือ การครอบครองผลิตภัณฑ์ยาสูบขณะเกิดควันหรือไอระเหย

พฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการสูบบุหรี่ ต้องเป็นการกระทำในลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. สูบแล้วพ่นควันออกมา
2. การกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดควันหรือไอระเหย เช่น จุดไฟที่บุหรี่แล้วเกิดควัน
3. การครอบครองผลิตภัณฑ์ยาสูบขณะเกิดควันหรือไอระเหย เช่น ผู้ที่สูบบุหรี่ไม่ดับบุหรี่ แต่ฝากให้ผู้อื่นถือไว้แทน

“เขตปลอดบุหรี่” หมายความว่า บริเวณที่ห้ามสูบบุหรี่

“เขตสูบบุหรี่” หมายความว่า บริเวณที่จัดไว้ให้เป็นที่ยสูบบุหรี่ภายในเขตปลอดบุหรี่

“โฆษณา” หมายความว่า การกระทำไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“การสื่อสารการตลาด” หมายความว่า การกระทำในรูปแบบต่างๆ โดยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การสร้างข่าว การเผยแพร่ข่าวสาร การส่งเสริมการขาย การแสดง ณ จุดขาย การตลาดแบบตรง การขาย หรือส่งเสริมการขายโดยใช้บุคคลเป็นการเฉพาะ และการตลาดในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อขายสินค้า หรือบริการ หรือสร้างภาพลักษณ์

“ข้อความ” หมายความว่ารวมถึง ตัวอักษร ภาพ ภาพเคลื่อนไหว แสง เสียง เครื่องหมาย หรือสิ่งอื่นใด ที่ทำให้ บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“ฉลาก” หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ กระจกตาช หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งแสดงไว้ที่สินค้า ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรก หรือรวมไว้กับสินค้า ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อ บรรจุสินค้าและให้หมายความรวมถึงเอกสาร หรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้านั้น

“ขาย” หมายความว่ารวมถึงจำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือให้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“ผู้ดำเนินการ” หมายความว่า เจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน หรือยานพาหนะ ที่เป็นเขตปลอดบุหรี่

“สถานที่สาธารณะ” หมายความว่า สถานที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ มีการซื้อเครื่องดื่มหรือต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม

“สถานที่ทำงาน” หมายความว่า สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ และสถานประกอบการ ของเอกชนหรือสถานที่ใดๆ ที่บุคคลใช้ทำงานร่วมกันตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของ คณะกรรมการ

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

การดำเนินการเพื่อควบคุมการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีหลักการที่สำคัญ โดยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ประเด็นที่ 1 : การห้ามขาย หรือให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 26 ห้ามผู้ใดขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของผู้ซื้อหรือผู้รับการให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้ผู้ขายหรือผู้ให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแจ้งให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของบุคคลนั้นก่อน แล้วแต่กรณี

กรณีตัวอย่าง

นายชวยเป็นพนักงานร้านสะดวกซื้อได้ขายบุหรี่ให้กับนายดำอายุ 16 ปี โดยที่นายชวยรู้ว่า นายดำอายุ 16 ปี นายชวยมีความผิด

กรณีที่นายชวยไม่แน่ใจว่านายดำอายุต่ำกว่า 20 ปีหรือไม่ นายชวยต้องขอดูบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของนายดำเสียก่อนที่จะขายบุหรี่ให้

ความผิด : มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประเด็นที่ 2 : การห้ามใช้ จ้าง วาน หรือยินยอมให้เด็ก ขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 26 วรรคสาม

ห้ามผู้ใดใช้ จ้าง วาน หรือยินยอมให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ความผิด : มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ประเด็นที่ 3 : การห้ามผู้ขายปลีก ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

มาตรา 27 ในการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผู้ขายปลีก ห้ามผู้ขายปลีกกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยใช้เครื่องขาย
- 2) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์
- 3) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขายยาสูบ
- 4) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ยาสูบกับสินค้าอื่น การให้บริการ หรือสิทธิประโยชน์อื่น แล้วแต่กรณี เช่น นายขาวขายบุหรี่ โดยการแจกปากกา 1 ด้าม
- 5) ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยกระทำการในลักษณะที่แสดงถึงการลดราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขาย
- 6) ขายสินค้าหรือให้บริการโดยมีการแจก แถม ให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแลกเปลี่ยนกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ แล้วแต่กรณี เช่น นายดำขายผงซักฟอก โดยแถมบุหรี่ 1 มวน
- 7) เร่ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- 8) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัลหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือแก่ผู้นำหีบห่อ หรือสลาก หรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบมาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ เช่น นางแดงขายบุหรี่ให้นายดำโดยแถมคู่มือสะสมเพื่อมาซื้อบุหรี่ครั้งต่อไปในราคาพิเศษ
- 9) แสดงราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ จุดขายในลักษณะจูงใจให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ความผิด

- ผ่าฝืนมาตรา 27(1) - (3) มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผ่าฝืนมาตรา 27(4) - (6) และ 27(8) - (9) มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท
- ผ่าฝืนมาตรา 27(7) มีโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

ประเด็นที่ 4 : การห้ามแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 28 ห้ามผู้ใดแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในลักษณะเป็นตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแพร่หลาย หรือเพื่อเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กรณีตัวอย่าง

นายดำผลิตยาเส้นปรุงยี่ห้อใหม่ แล้วแจกตัวอย่างยาเส้นปรุงยี่ห้อใหม่นั้นให้กับชาวบ้านที่เดินซื้อของบริเวณตลาดสดเพื่อทดลองสูบ

ความผิด : มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ประเด็นที่ 5 : สถานที่ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 29 ห้ามผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสถานที่ ดังต่อไปนี้

- 1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- 2) สถานบริการสาธารณสุข สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยา
- 3) ตามกฎหมายว่าด้วยยา
- 4) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- 5) สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสวนสนุก
- 6) สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ

ความผิด : มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ประเด็นที่ 6 : การห้ามโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กฎหมายห้ามการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบไว้หลายกรณี ได้แก่ การห้ามทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ การห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านสื่อต่างๆ การห้ามนำชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบไปแสดงบนผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ การห้ามโฆษณาแฝง การห้ามโฆษณาเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ยาสูบ

6.1 การห้ามโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 30 ห้ามผู้ใดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ความผิด :

- มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (วรรค 1) และ ปรับอีกวันละไม่เกิน 50,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าปฏิบัติได้ถูกต้อง **กรณีนี้** เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ยาสูบ ผู้รับทำการโฆษณา หรือผู้ทำการสื่อสารการตลาด ทำการโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินกึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการโฆษณา หรือทำการสื่อสารการตลาด ทั้งนี้ ค่าปรับต้องไม่น้อยกว่า 1,500,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ (วรรค 2) และ ปรับอีกวันละไม่เกิน 50,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าปฏิบัติได้ถูกต้อง

6.2 การห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านสื่อต่างๆ

มาตรา 31 ห้ามผู้ใดแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ แสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแสดงสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดโดยทำให้สาธารณชนเข้าใจว่าเป็นชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งนี้ เพื่อการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) ในสิ่งพิมพ์ เทปหรือวัสดุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิชยูกระจายเสียง วิชยูโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือป้ายโฆษณา
- 2) ในโรงมหรสพ โรงภาพยนตร์ หรือในการแสดง การละเล่น การประกวด การแข่งขัน การให้บริการ หรือการประกอบกิจกรรมอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

3) ในสื่อสิ่งอื่นใดหรือสถานที่ใดที่ใช้ เพื่อโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศ กำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ

ความผิด :

- ฝ่าฝืนมาตรา 31(1) – (3) จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน 50,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าปฏิบัติได้ถูกต้อง กรณีที่ เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ยาสูบ ผู้รับทำการโฆษณา หรือผู้ทำการสื่อสาร การตลาด ทำการแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ แสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือ ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแสดงสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดโดยทำให้สาธารณชนเข้าใจว่าเป็นชื่อหรือ เครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินกึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการโฆษณาหรือ ทำการสื่อสารการตลาด ทั้งนี้ ค่าปรับต้องไม่น้อยกว่า 1,500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (วรรค 2) และปรับอีกวันละไม่เกิน 50,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าปฏิบัติได้ถูกต้อง

6.3 การห้ามนำชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบไปแสดงบนผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 32 ห้ามผู้นำชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไปแสดงบนผลิตภัณฑ์อื่นใดที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือนำชื่อ หรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ มาตัด ต่อเติม หรือดัดแปลงข้อความให้เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์นั้น เพื่อการโฆษณาชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ ยาสูบ หรือชื่อ หรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ห้ามผู้นำเข้าเพื่อขาย โฆษณา หรือขายซึ่งผลิตภัณฑ์ตามวรรคหนึ่งในราชอาณาจักร

ความผิด :

- ฝ่าฝืนมาตรา 32 วรรค 1 มีโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท กรณีที่ เป็นผู้นำเข้าเพื่อขาย โฆษณา หรือขายซึ่งผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 32 วรรค 1 ในราชอาณาจักร
- มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

6.4 การห้ามโฆษณาแฝงผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 33 ห้ามผู้ใดโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นชื่อ หรือเครื่องหมาย ของผลิตภัณฑ์นั้น หรือโฆษณาโดยการนำชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบมาตัดต่อเติม หรือดัดแปลงข้อความ ให้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อหรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์นั้น ทั้งนี้ ในลักษณะที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าหมายความถึงการโฆษณา ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ความผิด : มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท

6.5 การห้ามโฆษณาสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ทั้งนี้ นอกจากห้ามโฆษณาแล้ว ยังห้ามทำการสื่อสารการตลาด ผลิต ขาย นำเข้าเพื่อขายหรือเพื่อแจกจ่าย เป็นการทั่วไปอีก

มาตรา 34 ห้ามผู้ใดผลิต ขาย นำเข้าเพื่อขายหรือเพื่อแจกจ่ายเป็นการทั่วไป โฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ในราชอาณาจักร ดังต่อไปนี้

- (1) ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปลักษณะทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นสิ่งเลียนแบบผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- (2) ผลิตภัณฑ์ที่บริโภคโดยวิธีสูบและมีสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ
- (3) หีบห่อผลิตภัณฑ์ตาม (1) และ (2)

ความผิด :

กรณีที่ 1 เป็นผู้ผลิต นำเข้าเพื่อขายหรือเพื่อแจกจ่ายเป็นการทั่วไป โฆษณา หรือทำการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 34 (1)

- มีโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท

กรณีที่ 2 เป็นผู้ขายผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 34 (1)

- มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

ประเด็นที่ 7 : การลดแรงจูงใจของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบ

การลดปริมาณผู้บริโภครูปผลิตภัณฑ์ยาสูบนั้น อาจทำได้ด้วยการห้ามมิให้ผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยวิธีการห้ามโฆษณาหรือห้ามส่งเสริมการขายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้วิธีการลดปริมาณผู้สูบบุหรี่อีกวิธีหนึ่งคือการลดแรงจูงใจของผู้สูบ โดยการห้ามผู้ขายปลีกแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก และการแสดงโทษและพิษภัยหรือรูปภาพที่แสดงผลร้ายของการสูบบุหรี่ที่หีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบ

7.1 การห้ามผู้ขายปลีกแสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก

มาตรา 36 ห้ามผู้ขายปลีกผลิตภัณฑ์ยาสูบแสดงหรือยินยอมให้แสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก

ความผิด :

- มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

กรณี ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบแสดงหรือยินยอมให้แสดงผลิตภัณฑ์ยาสูบ ณ สถานที่ขายปลีก

- มีโทษปรับไม่เกิน 120,000 บาท

7.2 การแสดงโทษและพิษภัยหรือรูปภาพที่แสดงผลร้ายของการสูบบุหรี่ที่หีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 38 ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อขายในราชอาณาจักรต้องดำเนินการให้หีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ยาสูบมีขนาด สี สัญลักษณ์ ฉลาก รวมทั้งลักษณะการแสดงเครื่องหมายการค้า สัญลักษณ์ รูปภาพ และข้อความเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ก่อนที่จะนำออกจากแหล่งผลิตหรือก่อนที่จะนำเข้ามาในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี

ห้ามผู้ใดขายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีได้จัดให้มีหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือแสดงเครื่องหมายการค้า สัญลักษณ์
รูปภาพ และข้อความ ตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

ความผิด :

- ไม่ดำเนินการให้หีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบมีสภาพและลักษณะตามมาตรา 38 วรรค 1 มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท
- ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีได้จัดให้มีหีบห่อผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีสภาพและลักษณะตามมาตรา 38 วรรค 1 มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ประเด็นที่ 8 : การป้องกันการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 39 วรรค 2

ห้ามไม่ให้มีการแบ่งขายผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ซิการ์เรต

ความผิด : มีโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท

ส่วนที่ 2 การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

เนื่องจากเป็นที่ยอมรับในทางการแพทย์ว่าควันบุหรี่เป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้สูบและผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ ที่อยู่ใกล้เคียง
หลายประการ และอาจทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ อีกทั้งควันบุหรี่ยังทำให้บางโรค เช่น โรคหอบหืด
หรือภูมิแพ้มีอาการกำเริบขึ้น ดังนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่มิให้ได้รับควันบุหรี่
โดยการออกกฎหมายประกาศกำหนดให้สถานที่สาธารณะในบางสถานที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเขตปลอดบุหรี่
รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของสถานที่ที่ต้องดำเนินการจัดเขตปลอดบุหรี่และประชาสัมพันธ์ ห้ามปราบ
มิให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ที่ตนเองรับผิดชอบอีกด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

ประเภทของเขตปลอดบุหรี่

สาระสำคัญของประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน
และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่
ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานที่สาธารณะ และที่ทำงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด
ไม่ให้มีเขตสูบบุหรี่ภายในบริเวณที่เป็นอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ยกเว้นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา สถานที่ราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ท่าอากาศยาน อาคารสนามบินนานาชาติ พื้นที่สาธารณะภายนอกอาคาร ที่กฎหมาย
อนุญาตให้จัดเขตสูบบุหรี่ได้ โดยลักษณะเขตสูบบุหรี่ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เจ้าของสถานที่สาธารณะ
และที่ทำงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่จัดและดูแลให้สถานที่สาธารณะและที่ทำงานปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย

สำหรับสถานที่ที่ต้องจัดเขตปลอดบุหรี่ตามประกาศดังกล่าวนั้น แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มสถานที่สาธารณะ สถานที่
ทำงาน และยานพาหนะ เป็นเขตปลอดบุหรี่ ตามลักษณะและรูปแบบการจัดสถานที่ให้เป็นเขตปลอดบุหรี่เพื่อความสะดวก
ในการพิจารณาจัดเขตปลอดบุหรี่ของผู้ดำเนินการ และผู้ใช้บริการ

4 กลุ่มสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด + ระยะทาง 5 เมตรจากทางเข้า-ออก

(ตรงกับ ข้อ 3 ตามประกาศฯ)

- สถานบริการสาธารณสุขและส่งเสริมสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คลินิก ร้านขายยา เป็นต้น
- สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และฝึกอบรม เช่น สถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สถาบันกวดวิชา เป็นต้น
- สถานที่สาธารณะอื่น เช่น สถานีรับดูแลหรือสงเคราะห์เด็ก สนามเด็กเล่น เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด

(ตรงกับ ข้อ 4 ตามประกาศฯ)

- สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เช่น สปาเพื่อสุขภาพ สถานที่ให้บริการนวดแผนไทย นวดแผนโบราณ เป็นต้น
- สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และฝึกอบรม เช่น สถานฝึกอบรมอาชีพ อุทยานการเรียนรู้ หอศิลป์ เป็นต้น
- สถานที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ร้านค้า สถานบันเทิง ร้านอาหารมีระบบปรับอากาศ วัด ตลาด สวนสาธารณะ เป็นต้น
- ยานพาหนะและสถานที่พักเพื่อรถยนต์ เช่น รถประจำทาง แท็กซี่ เรือ เครื่องบิน รถไฟ ป้ายรถโดยสาร เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด แต่สามารถจัดให้มีเขตสูบบุหรี่ในพื้นที่นอกอาคารโรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างได้

(ตรงกับ ข้อ 5 ตามประกาศฯ)

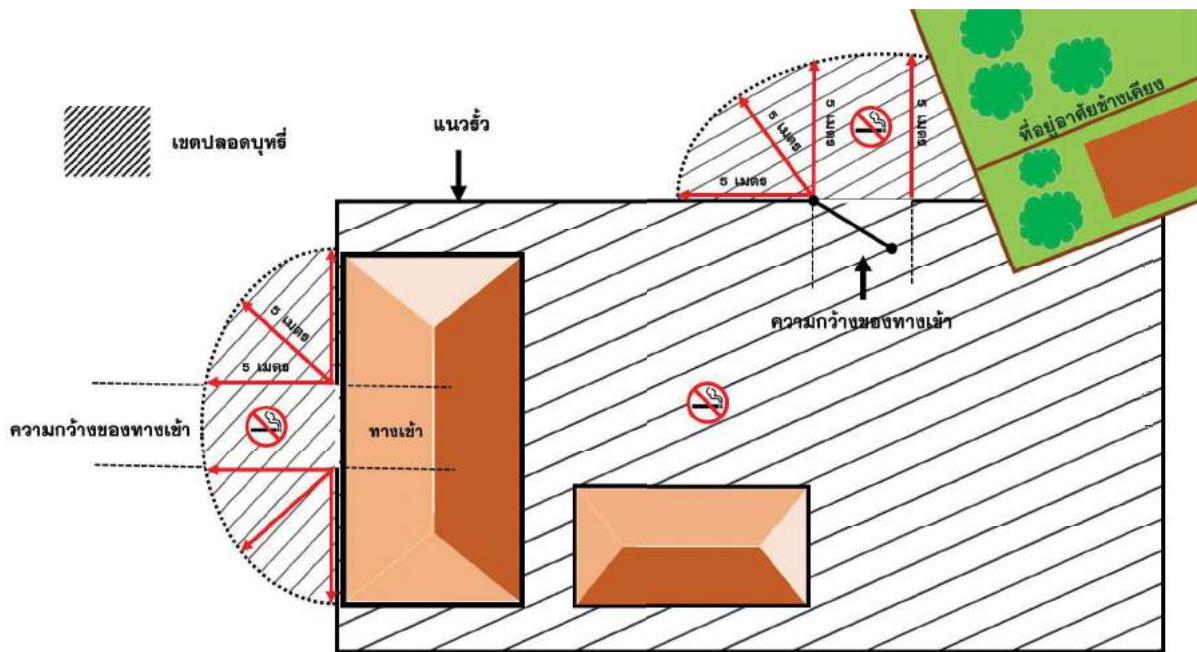
- สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา
- สถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- ท่าอากาศยาน

กลุ่มที่ 4 เขตปลอดบุหรี่ในพื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุ + 5 เมตรจากที่ระบุ หรือจากประตูหน้าต่าง ทางเข้า ทางออก ท่อ หรือช่องระบายอากาศ

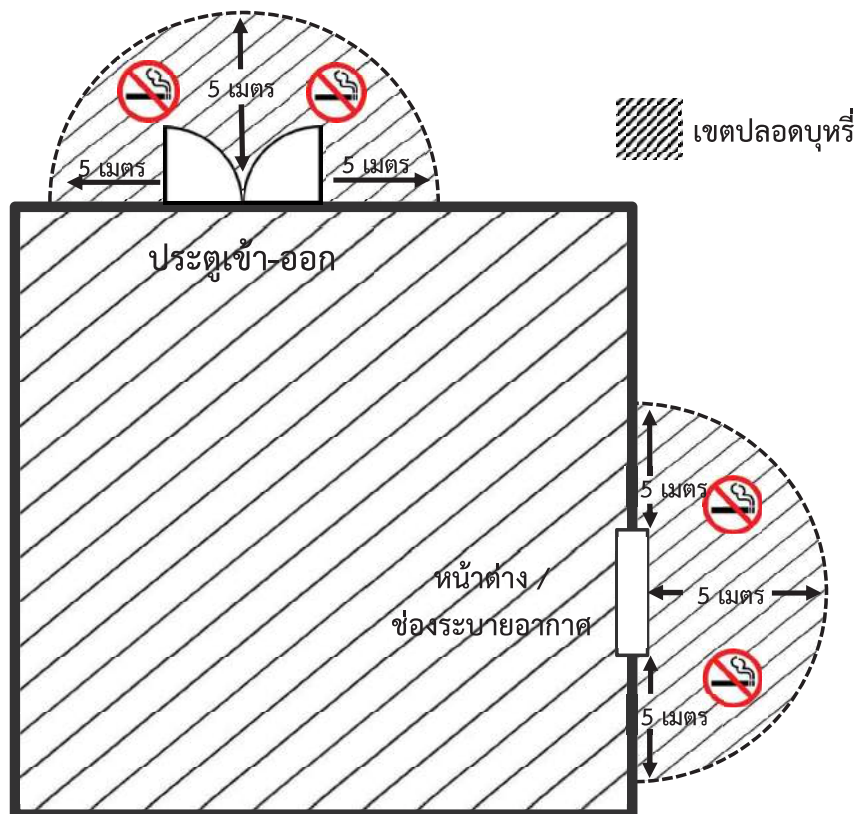
(ตรงกับ ข้อ 6 ตามประกาศฯ)

- พื้นที่ภายในและดาดฟ้าของอาคาร โรงเรียน สิ่งปลูกสร้าง เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ทำงานเอกชน เป็นต้น
- พื้นที่ใต้หลังคา บริเวณชานชาลา เช่น สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ ท่าเรือโดยสาร เป็นต้น
- บริเวณโรงพักคอย ห้อง หรือสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น อาคารชุด คอนโด โรงแรม หอพัก รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น
- ร้านอาหารไม่มีระบบปรับอากาศ

ตัวอย่าง วิธีการวัดระยะ กลุ่มที่ 1 : เขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด + ระยะทาง 5 เมตร จากทางเข้า-ออก

ตัวอย่าง วิธีการวัดระยะ กลุ่มที่ 4 : เขตปลอดบุหรี่ในพื้นที่เฉพาะส่วนที่ระบุ + 5 เมตรจากพื้นที่ที่ระบุ หรือจากประตูหน้าต่าง ทางเข้า ทางออก ท่อ หรือช่องระบายอากาศ

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ ได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เพื่อกำหนดให้สถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะใดเป็น เขตปลอดบุหรี่แล้วนั้น ผู้ดำเนินการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

- 1) จัดเขตปลอดบุหรี่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีสภาพและลักษณะตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติ ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 (ฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 50,000บาท)
- 2) ประชาสัมพันธ์หรือแจ้งเตือนว่าสถานที่นั้นเป็นเขตปลอดบุหรี่ และควบคุมดูแล ห้ามปราม หรือ ดำเนินการอื่นใด เพื่อไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ (ฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 3,000 บาท)

สภาพและลักษณะเขตปลอดบุหรี่ ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

- 1) มีเครื่องหมายแสดงไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนว่าเป็นเขตปลอดบุหรี่
- 2) ปราศจากอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่ เช่น ที่เขี่ยบุหรี่ ถังทรายดับบุหรี่ ไฟแช็ค เป็นต้น
- 3) มีสภาพและลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบแห่งชาติ

เครื่องหมาย : เขตปลอดบุหรี่ (ในระยะ 5 เมตร)

อักษรข้อความขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน

เช่น : ห้ามสูบบุหรี่ ในระยะ 5 เมตร

No Smoking within 5 meters

เส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลม

ไม่น้อยกว่า 100 มม. (10 ซม.)

(วัดจากขอบนอกสุด)

พื้นผิว วัสดุพื้นหลัง

สีพื้นหลังต้องทำให้เห็นสัญลักษณ์ปลอดบุหรี่

และข้อความชัดเจน

เครื่องหมาย : เขตปลอดบุหรี่ที่ติด (ภายใน - ภายนอก) อาคารโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้าง

อักษรข้อความขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน
เช่น :ห้ามสูบบุหรี่ ฝ่าฝืนมีโทษปรับ
ตามกฎหมาย

เส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลม
ไม่น้อยกว่า 100 มม. (10 ซม.)
(วัดจากขอบนอกสุด)

พื้นผิว วัสดุพื้นหลัง สีพื้นหลัง
ต้องทำให้เห็นสัญลักษณ์ปลอดบุหรี่
และข้อความชัดเจน

เครื่องหมาย : เขตปลอดบุหรี่(ในยานพาหนะสาธารณะ)

เส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลม
ไม่น้อยกว่า 50 มม. (5 ซม.)
(วัดจากขอบนอกสุด)

การติดตั้งเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ลักษณะและวิธีการ ในการแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ และเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ พ.ศ. 2561 ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ติดตั้งไว้โดยเปิดเผย มองเห็นได้ชัดเจน

- 1) บริเวณพื้นที่นอกอาคาร โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ ในจำนวนที่เหมาะสม
- 2) ณ ทางเข้าหลักของอาคาร โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ
- 3) ภายใน และคาดฟ้าของอาคาร โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างของสถานที่สาธารณะ ในจำนวนที่เหมาะสม

ในกรณีผู้ดำเนินการมีความจำเป็นต้องจัดเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ที่กฎหมายยกเว้นให้สามารถจัดเขตสูบบุหรี่ได้ ตามข้อ 5 แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดบุหรี่ หรือเขตสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ พ.ศ. 2561 นั้น ให้ผู้ดำเนินการจัดเขตสูบบุหรี่โดยมีสภาพและลักษณะตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ดังนี้

- (1) มีเครื่องหมายติดแสดงไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนว่าเป็นเขตสูบบุหรี่ (ภาคผนวก 7)

- (2) ไม่อยู่ในบริเวณทางเข้าออกของสถานที่หรือยานพาหนะนั้น หรือในบริเวณอื่นใดอันเปิดเผยเห็นได้ชัด
- (3) มีพื้นที่เป็นสัดส่วนชัดเจน โดยคำนึงถึงการระบายอากาศที่เหมาะสม และไม่มีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- (4) แสดงสื่อรณรงค์เพื่อการลด ละ เลิกการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ
- (5) มีสภาพและลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

ความผิด : ไม่จัดเขตสูบบุหรี่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

ทั้งนี้ เป็นเพียงคู่มือในข้อกฎหมายเบื้องต้นเท่านั้น หากท่านต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้จากพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หรือติดต่อ โทร.02-590-3852 กลุ่มพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข